

۱ کدام قضیه اگر نتیجه‌ی قیاسی قرار بگیرد، مشروط بر این که مقدمات شرط اول و دوم را داشته باشند نیازی به بررسی شرط سوم نداریم؟

- ۱) موجبه‌ی کلی   ۲) سالبه‌ی کلی   ۳) موجبه‌ی جزئی   ۴) سالبه‌ی جزئی

۲ کدام یک از قیاس‌های زیر، تمامی شرایط اعتبار قیاس را دارا می‌باشد؟

- ۱) هر ب الف است. بعضی ج ب نیست. پس: بعضی الف ج نیست.
 ۲) هیچ الف ج نیست. هیچ ج ب نیست. پس: هیچ الف ب نیست.
 ۳) بعضی الف ب است. هر ب ج است. پس: بعضی الف ج است.
 ۴) هر ب الف است. بعضی الف ج است. پس: بعضی ب ج است.

۳ کدام عبارت می‌تواند بیانگر یک قیاس اقترانی حملی معتبر باشد؟

- ۱) هر دو مقدمه جزئی باشد.   ۲) مقدمه‌ی دوم موجبه و نتیجه‌ی قیاس سالبه باشد.
 ۳) مقدمات فاقد عکس باشد.   ۴) مقدمات موجبه نباشد.

۴ چنانچه نتیجه‌ی یک قیاس اقترانی «هر الف، ب است» و حد وسط این قیاس «ج» باشد، کدام گزینه صحیح است؟

- ۱) تناقض مقدمه‌ی اول این قیاس «هیچ الف، ج نیست» می‌باشد.
 ۲) عکس مستوی مقدمه‌ی دوم این قیاس «بعضی ج، ب است» می‌باشد.
 ۳) عکس مستوی مقدمه‌ی اول این قیاس «بعضی ج، الف است» می‌باشد.
 ۴) تداخل مقدمه‌ی دوم این قیاس «بعضی ب، ج است» می‌باشد.

۵ اساس تعیین اعتبار یک قیاس چیست و در قضایای موجبه کلی، موضوع و محمول چه رابطه‌ای با هم دارند؟

- ۱) تعیین مصادیق موضوع و محمول - عموم و خصوص من وجه
 ۲) وجود حد وسط در مقدمات - عموم و خصوص من وجه
 ۳) وجود حد وسط در مقدمات - عموم و خصوص مطلق
 ۴) تعیین مصادیق موضوع و محمول - عموم و خصوص مطلق

۶ اگر قضیه «هر الف ب است» را به عنوان مقدمه اول و «هر الف ج است» را به عنوان نتیجه داشته باشید، مقدمه دوم کدام است؟

- ۱) هیچ ب ج نیست   ۲) هر ب ج است   ۳) هر الف ج است   ۴) هر ج ب است

۷ اگر «هیچ الف ج نیست» نتیجه معتبر یک قیاس اقترانی از شکل چهارم باشد، کدام گزینه در مورد این قیاس صحیح است؟

- ۱ حد وسط در هر دو مقدمه علامت مثبت دارد.
 ۲ حد وسط در هر دو مقدمه علامت منفی دارد.
 ۳ حد وسط در مقدمه اول علامت مثبت و در مقدمه دوم علامت منفی دارد.
 ۴ حد وسط در مقدمه دوم علامت مثبت و در مقدمه اول علامت منفی دارد.

۸ به ترتیب صحیح و یا غلط بودن عبارات زیر در کدام گزینه به درستی آمده است؟

- الف) همیشه می‌توان از دو قضیه صادق، نتیجه صادق به دست آورد.
 ب) در قیاس اقترانی، اجزای نتیجه در میان مقدمات پخش شده‌اند.
 ج) در ارتباط میان دو قضیه در یک استدلال، دو حالت قابل تصور است.
 د) به جزء مشترک میان دو قضیه، حد وسط می‌گویند که همواره جایگاهی ثابت دارد.

- ۱ ص - ص - غ - غ   ۲ غ - غ - ص - ص   ۳ غ - ص - غ - غ   ۴ ص - ص - ص - غ

۹ در کدام قیاس، شرایط حدوسط رعایت نشده است؟

- ۱ حیوان دارای حواس است، هر دارای حواس جاندار است. پس حیوان جاندار است.
 ۲ شیر حیوان است، هر شیری گوشتخوار است. پس بعضی حیوان‌ها گوشتخوار هستند.
 ۳ احمد در خانه است، خانه بی حرکت است. پس احمد بی حرکت است.
 ۴ جیوه از فلزات است، فلزها رسانا هستند. پس جیوه رسانا است.

۱۰ کدام گزینه در تعیین شکل قیاس اقترانی مؤثر است؟

- ۱ تکرار حدوسط به لحاظ لفظی و معنایی   ۲ موجهه یا سالبه بودن مقدمات
 ۳ جایگاه حدوسط در دو مقدمه   ۴ شرایط معتبر بودن قیاس

۱۱ اگر قضایای «هر الف ب است» و «هیچ ج ب نیست» صادق باشند، کدام یک از قضایای زیر صادق خواهند بود؟

- الف: بعضی الف ج است.   ب: هیچ الف ج نیست.
 پ: بعضی الف ج نیست.   ت: هیچ ج الف نیست.

- ۱ «ب» و «ت»   ۲ «الف» و «پ» و «ت»   ۳ «الف» و «پ»   ۴ «ب» و «پ» و «ت»

۱۲ اگر نقیض یکی از مقدمات قیاسی «بعضی الف ب نیست.» و «الف» حد وسط آن باشد، کدام نتیجه نمی‌تواند از این قیاس به دست آید؟

- ۱ هر ج ب است.   ۲ بعضی ج ب نیست.   ۳ بعضی ب ج است.   ۴ بعضی ب ج نیست.

۱۳ اگر نقیض یکی از مقدمات قیاسی «بعضی م ج نیست» و «م» حد وسط آن باشد، کدام نتیجه نمی‌تواند از این قیاس به دست آید؟

- ۱ بعضی پ ج است.   ۲ هر پ ج است.   ۳ بعضی پ ج نیست.   ۴ بعضی ج پ نیست.

۱۴ اگر مقدمه اول یک قیاس اقترانی و نتیجه معتبر آن، به ترتیب «هر الف ب است» و «بعضی ب ج است» باشد، شکل چندم است و مقدمه دوم آن، کدام است؟

- ۱ دوم - بعضی ج ب است.
 ۲ سوم - بعضی الف ج است.
 ۳ اول - هر ب ج است.
 ۴ سوم - بعضی الف ج نیست.

۱۵ ایراد استدلال زیر چیست؟

«دماوند کوه است، کوه مفهوم کلی است، پس دماوند مفهوم کلی است.»

- ۱ منفی بودن علامت محمول در هر دو مقدمه
 ۲ جزئی بودن موضوع در مقدمه اول
 ۳ نداشتن سور در مقدمات
 ۴ اشکال در حد وسط

۱۶ اگر مقدمه اول قیاس زیر را نقیض کنیم و مقدمه دوم و نتیجه را ثابت نگه داریم، آن گاه قیاس جدید .....
 «هر الف ب است.

هرج الف است.

بعضی ب ج نیست.»

- ۱ چون تمام شرایط اعتبار قیاس را دارد، معتبر است.
 ۲ به علت این که حد وسط در هر دو مقدمه علامت منفی می گیرد، نامعتبر است.
 ۳ به خاطر این که موضوع نتیجه در مقدمات علامت منفی می گیرد، نامعتبر است.
 ۴ به خاطر عدم رعایت قانون نتیجه‌ی قیاس و منفی گرفتن حد وسط، نامعتبر است.

۱۷ کدام عبارت درباره قیاس «ارسطو انسان است، انسان مفهوم کلی است، پس ارسطو مفهوم کلی است» درست است؟

- ۱ دو مقدمه جزء مشترکی ندارند؛ بنابراین نمی توان از آن ها نتیجه معتبری گرفت.
 ۲ قانون نتیجه قیاس و شرایط اعتبار قیاس رعایت شده است و معتبر است.
 ۳ مقدمه اول و نتیجه، قضایای شخصی هستند؛ بنابراین نامعتبر است.
 ۴ شرایط حد وسط رعایت شده است؛ بنابراین معتبر است.

۱۸ در کدام یکی از قیاس های اقترانی زیر دامنه مصادیق موضوع و محمول نتیجه قیاس هر دو علامت منفی دارند؟

- ۱ هر ج ف است - بعضی ج د نیست.
 ۲ بعضی ج ث است - بعضی ث ه است.
 ۳ هیچ ت م نیست - هر الف م است.
 ۴ هر الف ج است - بعضی د الف است.

۱۹ اگر موضوع مقدمه اول یک قیاس معتبر در شکل چهارم، علامت منفی داشته باشد، به ترتیب محمول مقدمه دوم و موضوع نتیجه باید چه علامتی داشته باشد؟

- ۱ مثبت - منفی
 ۲ منفی - مثبت
 ۳ منفی - منفی
 ۴ مثبت - مثبت

۲۰ کدام گزینه درباره‌ی قیاس اقترانی درست است؟

- ۱ برای تشخیص شکل قیاس، ابتدا باید شرایط اعتبار آن بررسی شود.
- ۲ رعایت قانون نتیجه‌ی قیاس تأثیری در معتبر بودن قیاس اقترانی ندارد.
- ۳ ممکن نیست نتیجه‌ی یک قیاس اقترانی با مقدمات صحیح، نادرست شود.
- ۴ تکرار معنایی حد وسط در دو مقدمه‌ی یک قیاس اقترانی کافی نیست.

۲۱ در کدام گزینه قیاس معتبری شکل نگرفته است؟

- ۱ هیچ الف ب نیست، هر ج ب است. پس هیچ الف ج نیست.
- ۲ هر م د است، هیچ د ب نیست. پس هیچ م ب نیست.
- ۳ هر د ج است، هر د ب است. پس هر ج ب است.
- ۴ هیچ ب الف نیست، هر ج ب است. پس هیچ الف ج نیست.

۲۲ اگر مقدمه‌ی اول یک قیاس اقترانی معتبر شکل دوم، موجب‌کلی باشد، ...

- ۱ مقدمه‌ی دوم نمی‌توان موجب‌کلی باشد.
- ۲ نتیجه نمی‌تواند کلی باشد.
- ۳ نتیجه ممکن است سالبه نباشد.
- ۴ مقدمه دوم حتماً جزئی است.

۲۳ درباره‌ی قیاس «هیچ ب الف نیست، بعضی ب ج است. پس: بعضی الف ج نیست»، کدام گزینه درست است؟

- ۱ معتبر - شرایط معتبر بودن قیاس را داراست.
- ۲ نامعتبر - محمول نتیجه، مثبت و محمول مقدمه‌ی دوم، منفی است.
- ۳ نامعتبر - حد وسط در هر دو مقدمه علامت منفی دارد.
- ۴ نامعتبر - موضوع نتیجه، منفی و محمول مقدمه‌ی اول، مثبت است.

۲۴ در کدام گزینه «مغالطه‌ی عدم تکرار حد وسط» ناشی از اشتراک لفظ است؟

- ۱ الف مساوی ب است. ب مساوی ج است. پس: الف مساوی ج است.
- ۲ دیوار دارای موش است. موش دارای گوش است. پس: دیوار دارای گوش است.
- ۳ بعضی از کاغذها سفید هستند. بعضی از سفیدها برف هستند. پس: بعضی از کاغذها برف هستند.
- ۴ رستم شیر است. شیر در بیشه زندگی می‌کند. پس: رستم در بیشه زندگی می‌کند.

۲۵ در کدام قیاس معتبر زیر نیازی به بررسی شرط سوم نداریم؟

- ۱ هر الف ب است، هیچ ج ب نیست پس: هیچ الف ج نیست.
- ۲ برخی ب الف است، برخی ب ج است پس: برخی الف ب است.
- ۳ برخی الف ب نیست، هیچ ج ب نیست پس: برخی الف ج نیست.
- ۴ هر ب الف است، هر ب ج است پس: برخی الف ب است.

۱) گزینه ۳ پاسخ صحیح است. قضیه‌ی موجبه‌ی جزئی به دلیل منفی بودن موضوع و محمولش نیاز به بررسی شرط سوم اعتبار قیاس ندارد و اگر قیاس شرایط دیگر را دارا باشد، در نتیجه معتبر است.

۲) گزینه ۳ پاسخ صحیح است.
 قیاس در گزینه‌ی سوم از هر سه شرط اعتبار برخوردار است.
 ۱- حداقل یکی از مقدمات موجبه باشد.
 ۲- حداقل حد وسط یکی از مقدمات مثبت باشد.
 ۳- علامت مثبت موضوع یا محمول نتیجه، در مقدمات نیز مثبت باشد.
 بررسی سایر گزینه‌ها:
 (۱) فاقد شرط سوم می‌باشد.
 (۲) فاقد شرط اول می‌باشد.
 (۴) فاقد شرط دوم می‌باشد.

۳) گزینه ۲ پاسخ صحیح است.
 اگر در یک قیاس اقترانی یکی از مقدمات موجبه و نتیجه سالبه باشد، حتماً مقدمه‌ی دیگر سالبه است. با توجه به شرط اول اعتبار قیاس (که حداقل یکی از مقدمات موجبه باشد) در صورت سالبه بودن مقدمه، دیگر قیاس فاقد اعتبار نخواهد بود.
 در یک قیاس معتبر هرگز نباید هر دو مقدمه سور جزئی داشته باشند و حداقل یکی از سورها باید کلی باشد. (رد گزینه‌ی ۱)
 اگر در یک قیاس هر دو مقدمه فاقد عکس باشد (عکس لازم‌الصدق ندارد)، یعنی هر دو مقدمه دارای سور جزئی بوده و بنابراین نامعتبر است. (رد گزینه‌ی ۳)
 هرگاه هر دو مقدمه موجبه نبوده و هر دو سالبه باشد، طبق شرط اول قیاس، قیاس نامعتبر خواهد بود. (رد گزینه‌ی ۴)

۴) گزینه ۳ پاسخ صحیح است.
 با توجه به اینکه نتیجه‌ی موجبه‌ی کلی صرفاً از شکل اول قیاس اقترانی به دست می‌آید بنابراین می‌بایست جایگاه حد وسط به صورت محمول - موضوع باشد. بنابراین مقدمه‌ی اول این قیاس می‌شود «هر الف، ج است» که عکس مستوی آن عبارت است از «بعضی ج، الف است».

۵) گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در قضایای سالبه، همه‌ی مصادیق محمول و در قضایای موجبه برخی از مصادیق محمول موردنظر گوینده هستند. این دو نکته ساده، اساس تعیین اعتبار یک قیاس‌اند.
 در قضایای موجبه کلیه، مفهوم موضوع و محمول با یکدیگر یا رابطه‌ی تساوی دارند یا عموم و خصوص مطلق، مثال: «هر الف ب

است.»

۶) گزینه ۲ پاسخ صحیح است. قیاس مزبور به شکل اقترانی است که در آن حد وسط در مقدمه اول محمول و در مقدمه دوم موضوع است. بررسی گزینه‌های دیگر:
 گزینه ۱: نتیجه سالبه نیست.
 گزینه ۳: تکرار نتیجه درست نیست.
 گزینه ۴: دارای اعتبار نخواهد بود.

۷) گزینه ۳ پاسخ صحیح است.
 قیاس به صورت «هیچ ب الف نیست» / «هر ج ب است»: ← «هیچ الف ج نیست» می‌باشد.
 حد وسط در مقدمه اول علامت مثبت و در مقدمه دوم علامت منفی دارد.

۸ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. بررسی عبارات نادرست:

- (الف) از دو قضیه صادق، همیشه نتیجه صادق به دست نمی‌آید. زیرا برای آن که رابطه‌ای میان دو قضیه برقرار باشد، باید جزء مشترکی میان آن‌ها وجود داشته باشد. بنابراین نمی‌توان از دو قضیه‌ای که ارتباطی با یکدیگر ندارند، نتیجه‌ای به دست آورد.
- (ج) در ارتباط میان دو قضیه در یک استدلال، چهار حالت قابل تصور است.
- (د) حد وسط می‌تواند در هریک از مقدمات در جایگاه موضوع و یا محمول قرار گیرد.

۹ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در این گزینه حدوسط در مقدمه‌ی اول «در خانه» است و در مقدمه‌ی دوم، «خانه»، بنابر این شرایط حدوسط رعایت نشده است. در سایر گزینه‌ها، شرایط حدوسط رعایت شده است. در گزینه‌ی ۲ شیر با اینکه مشترک لفظی است، اما در هر دو مقدمه به معنای نوعی حیوان به کار رفته و به یک معناست. در گزینه ۴ حرف «از» به معنای «از دایره‌ی مصادیق» است و جزو معنای حدوسط نیست، پس حدوسط به‌تمامه تکرار شده است. کتاب دهم، درس هشتم ص ۷۴

۱۰ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. براساس موقعیت و جایگاه حدوسط در دو مقدمه، شکل قیاس تعیین می‌شود. اگر حدوسط در مقدمه‌ی اول محمول و در دومی موضوع باشد، شکل اول، و اگر حدوسط در هر دو مقدمه محمول باشد، شکل دوم و اگر در هر دو مقدمه موضوع باشد، شکل سوم و اگر حدوسط در مقدمه‌ی اول موضوع و در مقدمه‌ی دوم محمول باشد، شکل چهارم خواهد بود. درس هشتم ص ۷۳

۱۱ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. نتیجه‌ی معتبر این قیاس اقترانی شکل دوم، «هیچ الف ج نیست» است که صادق است و قضیه‌ی متداخل آن می‌شود «بعضی الف ج نیست» که اگر کلی صادق باشد، قضیه‌ی جزئی متداخل آن نیز صادق خواهد بود. عکس مستوی نتیجه‌ی قیاس می‌شود «هیچ ج الف نیست» که آن هم صادق است. اما قضیه‌ی «بعضی الف ج است»، متناقض نتیجه است، بنابراین کاذب خواهد بود. درس‌های هفتم و هشتم ص ۶۹ و ۷۴

۱۲ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. ابتدا نقیض «بعضی الف ب نیست» را به صورت «هر الف ب است» به دست می‌آوریم. سپس توجه می‌کنیم که اجزای غیر حدوسط مقدمات اگر منفی باشند، نباید در نتیجه مثبت باشند و الا شرط سوم اعتبار نقض می‌شود. در این مقدمه «ب» منفی است پس در نتیجه نیز باید منفی باشد. تنها گزینه‌ای که «ب» در آن مثبت است، گزینه ۲ است.

۱۳ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. اگر قضیه «بعضی م ج نیست». نقیض یکی از مقدمات باشد، یعنی «هر م ج است». خود آن مقدمه خواهد بود. بنابراین می‌توانیم بگوییم که «بعضی پ ج نیست». نمی‌تواند نتیجه باشد چون علامت «ج» در آن مثبت است و حال آن که نتیجه آن در مقدمه مذکور منفی است و بنابراین چنین نتیجه‌ای شرط سوم صحت قیاس را ندارد و مردود می‌باشد.

۱۴ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. چون نتیجه موجب است، پس حتماً مقدمه دوم موجب بوده است و نمی‌تواند «بعضی الف ج نیست» باشد و چون ب در نتیجه ذکر شده و در مقدمه اول هم آمده، پس در مقدمه دوم نمی‌تواند ذکر شود؛ زیرا در آن صورت باید حد وسط باشد و حد وسط در نتیجه حذف می‌شود. پس مقدمه دوم فقط می‌تواند «بعضی الف ج است» باشد.

۱۵ گزینه ۴ پاسخ صحیح است.

در این استدلال، حد وسط که مفهوم «کوه» است، به یک معنا به کار نرفته است و حد وسط اشکال دارد.

۱۶ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. قیاس به علت این که حد وسط در هر دو مقدمه علامت منفی می‌گیرد، نامعتبر است.
بعضی الف - ب نیست.

هرج الف - است.

∴ بعضی ب - ج + نیست.

۱۷ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. حدوسط باید در دو مقدمه به لحاظ لفظی و معنایی یکسان باشد و در این قیاس شرایط حدوسط رعایت نشده است؛ یعنی در اصل حدوسطی که جزء مشترک دو مقدمه باشد، وجود ندارد و نمی‌توان از این دو مقدمه نتیجه معتبری به دست آورد.

۱۸ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. منفی بودن علامت موضوع و محمول زمانی است که قضیه ما «موجبه جزئی» باشد. پس قیاسی را باید انتخاب کنیم که نتیجه موجبه جزئی خواهد داشت. نکته تستی: هنگامی که یکی از مقدمات قیاس ما سالبه باشد پس نتیجه هم در صورت اعتبار قیاس حتماً دارای نسبت سالبه خواهد بود. (بنابراین گزینه‌های ۱ و ۳ رد می‌شوند) نکته تستی: قیاس معتبر با دو مقدمه جزئی نداریم. (بنابراین گزینه ۲ رد می‌شود)

۱۹ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. حد وسط در شکل چهارم، در مقدمه‌ی اول در جایگاه موضوع و در مقدمه‌ی دوم در جایگاه محمول است. با توجه به این که موضوع مقدمه‌ی اول منفی است، یعنی حد وسط در مقدمه‌ی اول منفی است و اگر در مقدمه‌ی دوم که محمول است هم منفی باشد، قیاس نامعتبر می‌شود، پس لزوماً محمول مقدمه‌ی دوم مثبت است. با توجه به این که موضوع مقدمه‌ی اول منفی (جزئی) است، موضوع نتیجه نیز قطعاً علامت منفی دارد و جزئی است. قیاس زیر می‌تواند مثال مناسبی برای فهم سؤال باشد:
مقدمه‌ی اول: بعضی الف⁻ ج است.
مقدمه‌ی دوم: هیچ ب الف⁺ نیست.
نتیجه: بعضی ج⁻ ب نیست.

۲۰ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. حد وسط در هر دو مقدمه باید به صورت معنایی و لفظی تکرار شود. بررسی سایر گزینه‌ها:
(۱) برای تشخیص شکل قیاس، نیازی به بررسی شرایط اعتبار آن نیست.
(۲) علاوه بر شرایط اعتبار قیاس، قانون نتیجه‌ی قیاس نیز باید رعایت شود تا یک قیاس معتبر باشد.
(۳) اگر مقدمات یک قیاس صحیح باشد اما شرایط اعتبار در آن رعایت نشود، ممکن است نتیجه نادرست باشد.

۲۱ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. علامت ج در نتیجه مثبت است، اما در مقدمه‌ی اول منفی است، بنابراین شرط سوم رعایت نشده است. توضیح نکات درسی: به طور کلی نتیجه‌ی قیاس شکل سوم همواره جزئی است.

۲۲ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. یکی از شروط معتبر بودن قیاس این است که حد وسط نباید در هر دو مقدمه علامت منفی داشته باشد. در شکل دوم حد وسط در هر دو قضیه محمول است. از آنجایی که مقدمه اول موجبه است، پس علامت حد وسط در آن منفی است. پس مقدمه دوم نباید موجبه باشد، زیرا حد وسط دیگر نیز علامتش منفی می‌شود و قیاس نامعتبر است. مقدمه دوم حتماً سالبه است.

۲۳ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. حد وسط در مقدمه اول دارای علامت مثبت و در مقدمه دوم دارای علامت منفی است. شرط دوم را دارد (رد گزینه ۳). موضوع نتیجه منفی است لذا نیازی به بررسی ندارد (رد گزینه ۴). محمول نتیجه ج مثبت، ولی در مقدمه دوم منفی است. لذا شرط سوم را ندارد. (رد گزینه ۱)

۲۴ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. فقط در گزینه ۴ مغالطه عدم تکرار حد وسط، ناشی از اشتراک لفظ (شیر) است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. گزینه‌های ۲ و ۳ معتبر نیستند. در گزینه ۱ شرط سوم نیز باید بررسی شود. گزینه ۴ چون نتیجه مجبیه جزئی است، نیازی به بررسی ندارد. ۲۵